

NOREGA SE METEK OGNE

bojan kavčič

Slovenija 2004

režija Mitja Novljan **scenarij** Mitja Novljan **fotografija** Aleksander Petrič **glasba** Vlado Kuzman **igrajo** Uroš Potočnik (Aleks Brams), Ludvik Bagari (Jože Tkalec), Petra Zupan (Epifani), Petra Cirkovski (Kiti)

Mitja predlaga: "Nekdo iz province pride v mesto, najame sobo pri mestni podgani, ta mu v momentu ubije ves keš. Ti ..." se zare v Ludvika ... "Ti bi lahko bil ortodoksní prekmurski nacionalist!" Ta odlomek iz distribucijskega gradiva o nastajanju filma *Norega se metek ogne*, ki navaja pogovor med režiserjem in scenaristom Mitjo Novljanom ter glavnim igralcem Ludvikom Bagarijem, lepo povzema izhodiščno idejo pripovedi. Preprosto, jedrnato in duhovito, brez pretiranih ambicij, vendar z dobrimi obeti za zanimiv razvoj dogajanja, kar je redka odlika izrazito nizkoproročunskih projektov. Običajno je ravno narobe: čim manj sredstev imajo avtorji takšnih filmov na voljo, tem večje so njihove ambicije, tem bujnejše zamisli nam ponujajo in si tako že vnaprej zapirajo vrata za kolikor toliko prepričljiv izid.

Pri Novljanu se zdi vsaj spočetka vse podrejeno omenjeni zasnovi in prilagojeno skromnim produkcijskim pogojem. Res imamo opraviti z mladeničem iz province, namreč s prekmurskim "republikancem" in nesojenim natakarkom Jožekom, ki pride skupaj z dekletom v Ljubljano, da bi ubežal revščini domačega okolja; in res imamo opraviti z "mestno podgano", namreč neuspešnim glasbenikom Aleksom, ki prišlekoma odda sobo in jima v kratkem času na račun predplačila izpuli ves denar. A situacija je vendarle nekoliko kompleksnejša, kajti Aleks je privezan na invalidski voziček, ker so mu nasilni upniki polomili noge, njegova intimna prijateljica in prava lastnica stanovanja Epifani pa viha nos nad podnajemnikoma, ki ju je Aleks sprejel brez njene vednosti. Napetosti med paroma kajpada naraščajo tudi zaradi "kulturnih" razlik, ki se zlasti Epifani zdijo nepremostljive, hkrati pa se vendarle razvijajo navzkrižne simpatije. Tako si Jožek in Epifani privoščita celo bežen kuhinjski seks (ki je po njenih besedah zgolj skromno poplačilo za Prekmurčev izgubljeni denar), Aleks pa skuša zapeljati negotovo Kiti, ki sicer ni tako nedolžno nezainteresirana, kot se kaže, a se mu vseeno ne vda.

Do tod teče vse skupaj kar spodbudno, v sicer nekoliko uspavanem tempu, vendar brez praznega teka, še več, film zgradi čisto spodobno podlago za nadaljnji razvoj pripovedi, denimo v smeri humorno obarvane socialne drame – a priložnosti žal ne izkoristi. Zgodba preprosto obtiči, liki padejo v krizo. Resnobnega, a vitalističnega prekmurskega junaka se spričo izgubljenih iluzij poloti apatija, depresivni glasbenik išče tolažbo v pijači in klaviaturi, kapriciozna, z dolgočasna, zmrdljiva lahkoživka skuša zadovoljevati predvsem svoja rahlo perverzna seksualna nagnjen-

ja, provincialna navka pa izgubljeno tava naokrog. To dramaturško in karakterno krizo skuša Novljan reševati zgolj z na silo vkomponiranimi in precej amatersko insceniranimi prizori sadomazohističnega seksa med Aleksom in Epifani, medtem ko prekmurski par prepušča tišini njune ohlajene intimne. Že tu se pripoved prelevi v golo farso, konča pa se kar v slogu žanrske (gangsterske) burke.

Pri vsej narativni okornosti, inscenacijski površnosti, igralski neuravnoteženosti in pomanjkanju občutka za satirični kontrast je kar nekam presenetljivo, kako natančno in po svoje duhovito film reflektira slovenski provincialni sindrom. Novljan očitno dobro ve, da je meja med mestom in podeželjem, med urbano in provincialno "kulturo", pametjo, slogom življenja in obvladovanjem okolja na Slovenskem zelo tenka, včasih povsem zabrisana, največkrat pa le fiktivna, zato jo skuša namerano poudariti, podkrepati, na debelo podčrtati, saj lahko tako dovolj posmehljivo opozori na njeno notorično problematičnost. Težava je le v tem, da karikirani (predvsem seksualni) "pokvarjenosti" ali "izprijenosti" mestnega para ne uspe zoperstaviti dovolj definiranih in prepričljivih odlik obeh prišlekov iz province, marveč ju vsaj po tej plati postavi na stranski tir, v pasiven, podrejen položaj, zaradi česar mu celotna operacija (raz)ločevanja domala spodleti. Slednje je toliko neprijetnejše, ker avtor ne more zanemariti ravno tako notoričnega dejstva, da provincialna plat v tukajšnjih razmerah tako ali drugače vselej zmaga, prevlada, si podredi navidez docela urbano okolje. Če se ji je to posrečilo v parlamentu in v samem urbanem centru države, kako se ji ne bi v filmu, ki govori prav o njeni trdoživosti. Jožek je vsekakor ključna figura pripovedi in še zlasti sklepne preobrata, ko s premišljenim protiudarcem premaga nasilniški trio, ki skuša na mafijski način poravnati račune z Aleksom (stvar bi lahko izpadla bolj komično, saj – ironično – navidez neobgljena Kiti opravi levji del posla, medtem ko se Jožek le verbalno šopiri, a kaj ko hitropotezna izvedba preveč šepa). A mar je to res zmagovalje provincialca oziroma ponosnega dediča slavne Prekmurske republike, katere taktiko domnevno posnema? Mar način, kako prevzame "oblast", ne spominja bolj na urbane gangsterske metode? Njegova preobrazba, razvidna v epilogu, je pač dovolj zgovorna in za nazaj potrjuje pravilnost omenjenega vtisa. Skratka, divja fikcija, ki ne more prepričati že zato, ker v izbranem okolju in razmerah deluje povsem nesmiselno. •